БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1928 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1956 ЯНВАРЬ 19 ЧЕТВЕРГ № 14 (3467)

Өртээ 20 коп.

Бистиң төрээн Коммунистиг партиявыстың XX съездизинге чаа-чаа чедишкиннерлиг ужуражыр дээш бүгү улустуң социалистиг чарыжын улам-на калбартыылыңар!

БАРААН СААРЫЛГАЗЫНЫҢ ПЛАНЫН КҮҮСЕДИРИ—САДЫГ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ ХҮЛЭЭЛГЕЗИ

Аар индустрияның күчүлүг көдүрлүүшкүнүнүң түннелинде чиик болгаш аъшчем үлетпүрү база социалистиг көдээ ажыл-агый соксаал чок өзүп, садыг четкилеринде бедик шынарлыг кылыглар хөйү-биле кирип, оларның ассортиментизи калбарган. Садыг ажылдакчылары болза, ажылчы чонга хөй санныг бараанналарны өй-шаанда чедирер, бараан саарылгазын үргүлчү көвүдедир болгаш садыгның культуразын экижидер ужурлуг. Садыг ажылдакчыларга үлегерлиг бараан болур, оларның хүн-бүрү өзүп турар хереглелдерин долузу-биле хандырар бүгү арга бисте бар.

Бистиң областың садыг организациялары, оларның ажылдакчылары сөөлгү чылларда боттарының ажылынга чамдык чедишкиннери чедип алган. Садыг четкизи калбарган, бараан саарылгазы болгаш садып турар бараанналарның ассортиментизи көвүдээн. 1955 чылдың бараан саарылгазының ниити планы 102 хуу күүсетинген. Бараан саарылгазының планын өй-шаанда күүседиринге белеткел ажылы улуг роль ойнаар. Эрткен чылын садыг организациялары эвт, үүт болгаш картофель белеткээр планнарын ажыр күүсеткен.

Ажылчы чоннарның хереглел барааннарынга негелделерин хандырар талазы-биле эки ажылдыг садыг организациялары болгаш дуржулгалыг садыгжылар оар. Бии-Хем райпозунуң көдээ магазиннериниң ажылдакчылары эткен чылын колхозтарның болгаш совхозтуң бригадаларынче, фермаларынче үнүүшкүнүг садыглаашкыннарны доктаамал организастап келгениниң түннелинде райпо бараан саарылгазының планын 111 хуу күүсеткен. Райпонуң «Искра» колхозта магазининиң эргелекчизи эш Мистрикова ышкан дуржулгалыг садыгжылар районда хөй.

Улуг-Хем, Эрзин, Таңды райполары бараан саарылгазының планын ажыр күүсеткен. Эрзинде «Коммунизмче орук» колхозта магазин эргелекчизи эш Санчаа. Каа-Хемде «Сталинчы орук» колхозта магазинниң садыгжызы эш Чернова, Сут-Хөл райпозунуң көдээ магазининиң эргелекчизи эш Хаакчыкпан, Чөөн-Хемчик райпозунуң Хөндергейде болгаш Чыраа-Бажында магазиннериниң эргелекчилери эштер Лопсан-Сюрюн, Красовская бараан саарылгазының планын үргүлчү ажыр күүседип, садыг ажылынга мергежилдиин өргүзүп гурарлар. Ажылчын суурлар болүр Арыг-Узүүнде, Хову-Аксында магазиннерниң планын эрткен чылын ажыр күүсеткен.

Бараан саарылгазының планын чедишкиннинг күүседиринге кол үүл болза, ажылчы чоннарның хүн-бүрү хереглелин үргүлчү өөренип тургаш, барааннарны шын хуваары болгаш өй-шаанда садыг черлеринге чедирери болур. Бо талазы-биле облпотребсоюзта, райполар баштаар черлеринде болгаш Главтекстильторгда үдүг четпестер барын айтыр ужурлуг. Кышкы орук-биле Тожу районче, Каа-Хем районуң ыраккы суурларынче октаар 390 тонна барааннар Кызылдың садыг базаларында ам-даа чытпышаан. Ол бараанны Ужепке болгаш Сыын-Хемге чедирери-биле керээлиг Кызылдың № 1 АТК-зы планын күүсетпейн турар. Бараан сөөртүлгезинде шак мыңдыг четпестер бараан саарылгазын дүргедиринге моондактап турар. Барыын-Хемчик, Өвүр, Тожу, Кызыл, Сут-Хөл райполары эткен чылын бараан саарылгазының планын күүсетпээн. Ниитинин чемненилге черлери кухня продуктузунуң саарылга планын 98,5 хуу күүсеткен. Хереглекчилер кооперациязы ногаа белеткелинче сагыш салбаны-биле планын 93,3 хуу күүсеткен.

Салыг системазында кадрлар-биле ажыл кошкак. Политиктиг болгаш техниктиг өөредилгелер, социалистиг чарыш чогуур негелдезинге чедир организастатынмаан. Кадрлар-биле кижизидилге ажылының мыңдыг байдалы чамдык кижилерни совет садыгның принципин үрээр, чоннуң хүн-бүрү өзүп турар хереглелин үнелевес, өрелеп, самчыгдал кылыр чоруккa чедирип турар. Оон түннелинде өре-самчыгдал көвүдеп, бараан саарылгазын көвүдедиринге доткар болуп турар. Облпотребсоюзтуң системазында өре-самчыгдал 3 миллион рубль ажыг, а оон иштинде Кызыл горпозунда 600 мың рубльдиң өре-самчыгдалы бар.

Садыг ажылында шак мыңдыг улуг четпестер бар турунда, чер-черниң партия болгаш совет органнары, эң ылангыя СЭКП райкомнары болгаш райкүүскомнар дээштиг хемчеглер албайн, садыг ажылын кыры-биле удуртуп турар.

Төпчүүнген барааннарны садыгларынга кызыгаарлатынгаш, а чоннуң чугула хереглелдеринге холбашкан чамдык чурт иштинге бүдүрүп ап болур барааннарны бүдүреринче кичээнгей салбас, азырадык чы хөөннер садыг организацияларында бар. Бо чорук бараан саарылгазын болгаш оон ассортиментизин көвүдедиринге шаптык болуп турар. Чурттуң экономиказын бүгү тала-биле өөренип, бар курлавырларны шингээдип алыр дээш садыг ажылдакчылары демисежир ужурлуг.

Ажылчы чоннуң хереглелин хандырар, бараан саарылгазының планын күүседир талазы-биле райполарның болгаш Кызыл горпозунуң ажылында улуг четпестерниң бар болуп турары болза, облпотребсоюзтуң баштаар черинiң удуртулгазының багайын хереченлеп турар. Садыг организацияларының удуртукчулары, бараан базаларының болгаш магазиннерниң эргелекчилери боттарының харыылап турар участоктарында хереглелдиң кандыг барааннары четпейн турарын ханызы-биле өөренип көрген турар болгаш чок барааннарны чагыып алыр талазы-биле хемчеглерни алыр ужурлуг.

Садыг ажылдакчыларының сорулгазы болза, совет садыгның культуразы дээш, чонну, ылангыя колхозтарның болгаш совхозтарның бригадаларының болгаш фермаларының ажылдакчыларын, МТС-териниң болгаш бүдүрүлгелериниң ажылчыларын хереглел барааннары-биле үзүктел чок хандырары дээш, бараан саарылгазының планын күүседири дээш могаг чок ажылдаары болур. Бараан саарылгазын көвүдедиринге база бир кол үүл болза, садыг четкизин калбартыры болур. Ынчангаш доктаамал ажылдаар садыг четкилерин калбартышаан, үнүүшкүнүг садыгны үргүлчү организастаары чугула.

Кандыг-даа ажыл-хереки кижилер, кадрлар бүдүрер болганда, оларның-биле ажылды партияның негелдезинге дүүштүр чорудар ужурлуг. Кадрларның политиктиг билиин бедидер, ажылга харыысалгазын улгаттырар, мергежилин бедидер херек. Кижилерни ажылга хүлээп алырда болгаш депшидерде партийжи принципти удуртулга болдурар ужурлуг. Садыг ажылдакчыларының кижизидилге ажылын партия райкомнары, райкүүскомнар, профэвилелдери боттуг удуртур, ылангыя садыг коллективтеринде партия, комсомол организациялары болгаш месткомнар кооператорларның политиктиг болгаш техниктиг өөредилгелерин организастап, кижизидилге ажылын күштелдирери чугула.

Партияның болгаш чазактың улус ажыл-агыйын улам ынай көдүрер дугайында сорулгазын, ылангыя СЭКП ТК-ның январь болгаш июль Пленумнарының төөгүлүг шиитпирлерин, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң дөртү сессиязының салган сорулгаларын чедишкиннинг боттандырарынга чер-черниң партия, совет болгаш ажыл-агый организацияларының күжеиишкиннинг ажыдаары негетинин турар. Бо талазы-биле садыг ажылдакчылары улуг ажылды кылыр ужурлуг. Ажылчы чоннарның хереглелдерин үзүктел чок хандырары дээш садыг ажылдакчылары кызымаккай ажылдаар хүлээлгелиг.

Совет садыгның ажылын бүгү хемчегбиле экижидери—бирги чергениң херээ болур. Чер-черниң партия болгаш совет органнары садыг ажылынче хүн-бүрүүн кичээнгейин салып тургаш, областа садыг ажылын чаа, эң-не бедик чадага чедирер ужурлуг.

СЭКП Тыва обкомунуң бирги пленуму

Областың VI партия конференциязындан сонгутурган СЭКП Тыва обкомунуң бирги организастыг пленуму болуп эткен.

Пленум организастыг айтырыгны чугаалажып көрген. СЭКП обкомунуң бирги секретарынга эш **С. К. Токаны**, ийги секретарынга эш **К. Ф. Резниченкону**, секретарынга эш **С. М. Ортун-оолду** сонгаан.

СЭКП обкомунуң бюро кежигүннеринге эштер **С. К. Тока, К. Ф. Резниченко, С. М. Ортун-оол, А. М. Чимба, О. А. Толгар-оол, А. В. Аннкудинов, Н. Я. Волосников** оларны, бюро кежигүнүүн кандидадынга эш **А. А. Козленкону** пленум сонгаан.

Пленум СЭКП обкомунуң киллистер эргелекчилерин бадылаан. Парторганнар киллизиниң эргелекчизинге эш **О. А. Толгар-оолду**, пропаганда болгаш агитация киллизиниң эргелекчизинге эш **Н. К. Курбатскийни**, административ-сан-хөө-садыг органнарының киллизиниң эргелекчизинге эш **А. М. Арланмайны**, көдээ ажыл-агый киллизиниң эргелекчизинге эш **М. С. Салчакты**, үлетпүр болгаш транспорт киллизиниң эргелекчизинге эш **Н. У. Любутинни**, школа киллизиниң эргелекчизинге эш **П. М. Гореловту**, хөрээженнер ортузунга ажыл чорудар киллистиң эргелекчизинге эш **С. С. Торуг-оолду**, СЭКП обкомунуң чанында парткомиссия даргазынга эш **Б. Н. Токаревти**, сан-ажыл-агый секторунуң эргелекчизинге эш **П. С. Раздобреевти**, онза секторнуң эргелекчизинге эш **А. Ф. Мальцевти** бадылаан.

Пленум «Тувинская правда» солунунуң редакторунга эш **В. М. Корольчукту**, «Шын» солунунуң редакторунга эш **Д. О. Бегзини** бадылаан.

Партияның XX съездизиниң Директиваларының төлевилелин совет улус чаңгыс эп-сеткилдиг деткип турар

Совет күрүнеиң чечектелиишкининиң улуг программазы

КИЕВ. 1956—1960 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң алдыгы беш чыл планының талазы-биле СЭКП-ниң XX съездизиниң Директиваларының төлевилелин машина-тудуушкунунуң «Большевик» заводунуң бүдүрүлгечилери радио дамчыштыр улуг кичээнгейлиг дыңнааннар. Заводтуң коллективиниң күзел чүткүлүн мартен цехиниң мурнакчы кан эзилдирикчизи эш Шуляктың илереткени болза:

— Бистиң социалистиг улуг Төрээн чүртүвүстүң чечектелиишкининиң дугайында төрээн Коммунистиг партиявыс үргүлчүүнүң улуг сагыш салыышкынын илередип турар. Чаа беш чылдың планында чүрттүң ажыл-агыйының улам ынайгы хөгжүлдезиниң оруу төлевилетинин турар. Бистиң заводувус үлетпүрүүн химия болгаш өске-даа адырларының бүдүрүлгелеринге машиналар кылып үндүрерин көвүдедир ужурлуг. Бистер бодувустуң бүгү-ле күжүвүстү күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн могаг чок бедиринче, бүдүрүлгениң күчүзүн чөп ажыглаарынче, продукцияның шынарын экижидериниче мобилизастаар бис. Бедик шынарлыг хөй канны бүдүреринге эзилдирикчилер бүгү-ле күүлдерни кылырлар. Бодумга бердинген онаалданы 150 хуу күүседир мен.

Алдыгы беш чылдың планы ажылдың улуг программазы болурун механик-чыылда цехиниң чондурукчузу эш Миклер чугаалаан. Ол сорулганы Коммунистиг партияга удуртурган чүгле совет улус чедишкиннiг күүседип шыдаар. Мен чондурукчу үш станоктарда ажылдап турар мен. Бистиң ынак Төрээн чүртүвүстүн чаагайжыылгазынга ам-даа улам эки ажылдаар мен.

Январьның 15-те хүннүң баштайгы чартыында эш Миклер бүдүн чартык норманы күүсеткен. Партияның XX съездизинге чедишкиннiг ужуражырынга белеткенмишаан, заводтуң коллективи январьда ниити продукция бүдүреринiң планын 101,5 хуу, а бараанныг продукцияны 105,5 хуу күүседирин хүлээнген. Моон-биле кады Сумының Фрунзе аттыг машина-тудуушкун заводунуң коллективин социалистиг чарышка кыйгырарын шиитпирлээн.

Кайгамчыктыг улуг перспективалар

ТАШКЕНТ. Ташкентиниң Сталин аттыг пөс-таавы комбинадының клубтарынга, кызыл булуннарынга болгаш ниити чүрттүлгө черлеринге хөй кижилер чыылган. Ажылчыннар болгаш албан-хаакчылар 1956—1960 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң алдыгы беш чыл планының талазы-биле СЭКП-ниң XX съездизиниң Директиваларының төлевилелин радио дашчыштыр дыңнаан.

Узбек ССР-ниң Дээди Совединиң депутады сураглыг аргыкчы С. Пулатова СЭКП Төп Комитединиң ажылдап кылганы улуг планнарның дугайында сеткил-сагыштың ханызынан өөрүп каттышканын илереткен. Директиваларның төлевилелинiң одуруг бүрүзүнден бистер даартагыда боттарывыстың улуг херектеривисти көрүп тур бис. Совет улустуң күзел сорулуу-биле чаа-чаа хоорайлар, заводтар, фабрикалар, шахталар, домналар, электри станциялары тургустунуп келир. Ховулар чечектелиишкиннiг оазистер кылдыр чаартына бээр.

Бистиң партиявыстың Төп Комитеди ленинчи чагыларны амыдыралга боттандырбышаан, аар индустрияның улам ынайгы хөгжүлдезинге кол кичээнгейни салып, аңаа үндезилээш, совет улустуң материалдыг болгаш культурлуг чаагай амыдыралын чайгылыш чок бедидип турар.

Сталин аттыг комбинаттың кол инженери Б. Костинниң чугаалааны болза:

— Партияның XX съездизиниң Директиваларының төлевилелинде улуг сорулгаларны айыткан. Коммунистиг партия улустуң шынныг сонуургалын барымдалааш, аар үлетпүрү колдадыр хөгжүдерин хандырбышаан, калбак хереглелдер барааннары бүдүрерин улам ынай көвүдедирин баш бурунгаар база көрүп турар. Бистиң бүдүрүлгевистиң коллективи бешки беш чылдың планын хуусаа бетинде күүсеткеш, барык 100 миллион рубльдиң продукциязын немей бүдүрүп үнүрген. Ол чедишкиннерни быжыглаан бис. Ажылчыннар болгаш тускай эртемниглер пландан ажыр хөй-хөй продукцияны 1956 чылдың баштайгы хүннеринден-не берип эгелей берген.

Директиваларның төлевилелин радио дамчыштыр Ташкентиниң демир орукчулары, Ангрениң хөмүр дашчылары, Андижаниың нефтичилери, Беговаттың металлургтары дыңнаан. 1956—1960 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң алдыгы беш чыл планының талазы-биле СЭКП-ниң XX съездизиниң Директиваларының төлевилелин олар шупту улуг өөрүшкүлеп-биле деткип турар.

Аар үлетпүрү улам ынай хөгжүдер

СВЕРДЛОВСК. Уралдың ажылчы чоннары 1956—1960 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң алдыгы беш чыл планының талазы-биле СЭКП-ниң XX съездизиниң Директиваларының төлевилелин радио дамчыштыр улуг хандыкшыл-биле дыңнаан.

Уралмашзаводтуң мурнакчы конструкторларының бирээзи М. Маректиң СЭТА-ниң корреспондентизинге чугаалааны:

— Директиваларның төлевилели бистиң күзел чүткүлүвүстү илередип турар. Уралдың машина тудукчулары бистер бүгү улус ажыл-агыйының үндезиниериниң үндезини бистиң аар үлетпүрүвүстүң дүрген хөгжүлдезин бодувустуң хоорайывыс Свердловскиниң чижээнден көрүп турар бис. Мында партия болгаш улустуң күзел соруу-биле тургустунган аар машина тудуушкунунуң урал заводу, «Уралэлектроаппарат», турбомотор кылыр, «Уралхимьмашзавод» болгаш өске-даа бүдүрүлгелер бар.

Уралмашзавод бирээзи-ле чеди муң ажыг кижиниң күш-ажылын солуп турар боду кылаштаар экскаваторларны, долу механизастатынган прокат станнарын, дүрген өрүмнелгениң скважиналарына нефтөрүмнелгениң күчүлүг тургузугларын болгаш өске-даа түүлдерни кылын үндүрерин шингээдип алган.

Чаа машиналарны шингээдип ап турганының үезинде заводтуң чаартыкчылары эң-не сайзырангай технологияны чорудуп, беш чылдарның дургузунда заводка 200 миллион чыгыы рубльдиң камналгазын берген, 18 муң ажыг техниктиг сайзыралгаларны бүдүрүлгеге ажыглатырып киирген.

Моон-биле кады бистер, совет кижилер, көрээде бурунгаар көрүп, улам ынайгы техниктиг депшилге дугайын бодап турар бис. Бистер чылда алды миллион кубометр чедир даг довураан берип шыдаар, боду кылаштаар экскаваторларны, дүргени секундада 35 метр ама чуга демирлерни кылып болур аргалыг автоматчыткан прокат станын, нефтөрүмнелгениң эн чаа тургузугларын кылып эгелей берген бис.

Заводтуң хоочун шуткукчузу, бүдүрүлгеде бежен чыл ажыр ажылдап келген П. Антоновтуң чугаалааны:

— Төрээн Коммунистиг партияга баштаткан совет улус бистиң улуг Төрээн чүртүвүсту канчаар чаартып турарын толаргай көрүп тур мен. Уралмашзаводтуң амгы улуг корпустарының орнунга 30 чыллар мурнунда чинге бүрүлүг аргаыяш шимээргеп турган. Ам бистер сайзырангай машиналарны чүгле Совет Эвилелинге эвес, харын Кыдат, Польша, Болгария болгаш делегейниң өске-даа чүрттарынга база берип турар бис. Бистер чедишкиннерге оожургап болбас бис. Чаа беш чылда бистер, Уралдың машина тудукчулары улус ажыл-агыйының кол адырларынга сайзырангайжыткан хөй-хөй чаа машиналарны болгаш агрегаттарны тургузар бис.

Алдыгы беш чыл планының талазы-биле СЭКП-ниң XX съездизиниң Директиваларының төлевилелин бо хүннерде өөрүп бүрүзүнде, заводтуң цех бүрүзүнде улуг сонуургал-биле таныжып турар. Совет кижи бүрүзү ол төөгүлүг документини сагыш-сеткилдиң бүгү ханызынан чүүлдүгүзүнүн хүлээп ап турар.

(СЭТА).

Болгарияның Улус Республиказының Улустуң хуралының төлээлериниң Москвада келгени

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң чалаанын өзугаар Болгарияның Улус Республиказының Улустуң хуралының төлээлери январь 16-да Москвада чедип келген. Болгарияның Улус Республиказының Улустуң хуралының бюрозунуң даргазы Ф. Козовский төлээлерни баштап чоруур.

Болгарияның Улус Республиказының болгаш Совет Эвилелиниң күрүне туктарыбиле шиметинген Внуково аэродромунга төлээлерни Москваның ажылчы чоннарының хөй санныг төлээлекчилери, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Националдар Совединиң Даргазы В. Т. Лацис, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилелиниң Совединиң Даргазының орлакчызы А. А. Лебедев, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. М. Пегов, ССРЭ-ниң министрлери, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң болгаш РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутаттары болгаш өске-даа албан кижилери уткаанныр.

Аэродромга чыылганнар болгар улустуң төлээлекчилерин чылыы-биле байырлаанныр. Пионерлер аалчыларга бөжнек-бөжнек чечектерни тудусканнар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Националдар Совединиң Даргазы В. Т. Лацис Болгарияның Улустуң хуралының депутаттарынга байыр чедирип чүве чугаалаан.

Төлээлерниң баштыны Ф. Козовский харыы чүве чугаалаан.

(СЭТА).

СЭКП-ниң XX съездизинге алдар кылдыр

Запорожьениң металлургтарының бедиткен хүлээлгелери

ЗАПОРОЖЬЕ. «Запорожсталь» заводтуң цехтеринге ажылчыннарның хуралдары болуп эрткен, ол хуралдарга доменщиктер, кан эзилдирикчилери болгаш прокатчылар партияның XX съездизиниң ажыттынар хүнүнде планнан ажыр хөй-хөй тонна шойну, канны, прокатты болгаш 100 тонна чуга ак-демирни бээрин хүлээнгеннер.

Технологияны улам ынай сайзырадып, мурнакчы аргаларны хереглеп турганы, съездиге чедир арткан үеде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн ам-даа чартык хуу бедидерин шиитпирлээн. Бо-ла үениң иштинде чаартыкчылар болгаш чогаалыкчылар күрүненің акша-хөрөнгилерин 1 миллион рубльди камнап алырын хүлээнген. Чаа хүлээлгелерни боттуг ажыл-хереки-биле быжыглап турар. Мартенчилер пландан ажыр 240 тонна металлды берген.

* * *

ТАШКЕНТ. «Средазуголь» комбинадының шахтерлары СЭКП-ниң XX съездизинге алдар кылдыр алган хүлээлгелерин алдарлыы-биле күүседип турар.

Узбекистанның, Таджикистанның болгаш Киргизияның шахтерлары боттарының күш-ажылчы чедишкиннериниң дугайында рапорттаан радиограммалар комбинаттың баштаар черинге хүн-бүрүде кээп турар. Узбектиң кочегарказы — Авгренден радио-биле медеглээни: — Федор Хон удуртуп турар № 142 лаваның коллективи чаа рекордту тургускан. 900 тонна хире одаар чүүлдү казып тыпкан—онаалгадан элээн хөй. Пландан ажыр хөмүр даш кирип турар дугайын «Кызыл-Киядан», «Сулюктадан», «Таджикугольдан» дыңнадып турар. Мурнакчы коллективтер ай онаалгазындан ажыр ийи муң тонна хире хөмүр дашты чүдүрүп чоруткан.

(СЭТА).

Франклиниңиң торгүүнген хүнүнден бээр ийи чүс бежен чыл болганынга холбаштырган байырлыг хурал

Улуг америк эртемден болгаш хөй-ниити ажылдакчызы Вениамин Франклиниңиң төрүүнген хүнүнден бээр 250 чыл болганың совет хөй-ниити делегей культуразында төөгүлүг хүн кылдыр демдеглээн. Январь 17-де Москваның Ломоносов аттыг Күрүне университединiң акт залынга Франклинге тураскааткан байырлыг хурал болган. Ук хуралды ССРЭ-ниң Эртемнер академиязы, Тайбың камгаллыының Совет комитеди, Москваның Күрүне университеди, ССРЭ-ниң Чогаалчылар эвилели болгаш Даштыкы-биле культурлуг харылзааның Бүгүэвилел ниитилели чыыдырган.

Университеттің байырлыг кыдыр шимээн залынга ийи муң хире кижи, культураның ажылдакчылары, эртемденнер, чогаалчылар, делегейниң хөй-хөй чүрттарынга калбаа-биле билдингир тайбын дээш демиселчилер чыылганнар.

ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының президентизи академик А. Н. Несмеянов эге сөс чугаалаан. Ол Франклиниң эртемге улуг салыышкынны киирген эртемден болгаш хөй-ниитиниң шылгарангай ажылдакчызы кыдыр характерлээн чугаалаан.

Франклиниңиң 250 чыл юбилейин холбаштыр ССРЭ-ниң Эртемнер академиязы оон чамдык ажылдарын болгаш оон дугайында ажылдарны парлаар дугайында докладлы хүлээп алган.

«Вениамин Франклиниңиң эртем ажыл чорудулгазы» деп илеткелди академик П. Л. Капица хуралга кылган.

ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының корреспондент-кежигүнү А. В. Ефимов болгунуң илеткелинге тайбың талалакчызы болгаш эжелекчи дайынларның удурланыкчызы Вениамин Франклиниңиң хөй хевирлиг болгаш кеску хөй-ниитичи ажыл чорудулгазының дугайын чугаалаан.

(СЭТА).

Колхозтарның пионер лагерьлери

«Пробуждение» көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери-биле кады Арзамас областың Лукоянов районунда каш чылдың дургузунда колхозчуларның уругларынга пионерлер лагерьлерин организастап келген Иванцевонуң ортумак школазының эгелекчи саналын РСФСР-ниң Чырыдыышкын министерствозу чүүлүг деп көрген.

Эрткен чылын эгелекчилериниң үлегериби-биле маңаа колхозтарның пионерлериниң дөрт лагерьлерин ажыткан. Ол лагерьлер школаларның бажыңнарынга (аренда төлевири чокка), азы уругларның боттарының идепкейлиг киржилгези-биле майгыннар, кухнялар, столоваялар болгаш дузалаар өске-даа оран-саваларны кылыы алган арга иштинде тургустунган. Алаиелер уругларны дөжек херекселдери, хеп, аяк-сава-биле хандырып турар. Колхозтар уругларның чеминге боттарында бар турар продуктуларны берген, оон ангыда хереглел кооперациязындан садып ап турган.

Лагерьлерде амыдырал солун болгаш хандыкшылдыг болуп турган. Пионерлер дыштанмышаан, ол-ла үеде күш-ажылчы чаңчылдарны ап турган. Кукуруза тарылгазын ажаарынга, будук чемнер белеткээринге улуг улуска олар дузалап турганнар.

Бо чылдың чайынында колхозчуларның уругларының дыштанылгазын организастаары-биле Лукоянов районнуң колхозтарының пионерлер лагерьлериниң дуржулгазын ажыглаарын улус өөредилгезиниң органнарынга айтыышкынны берген.

(СЭТА).

Областың VI партия конференциязындан соңгуткан СЭКП обкомунуң составы

СЭКП обкомунуң кежигүннери

Агапов М. И.	Допаа Н. А.	Писарев Г. А.
Анкудинов А. В.	Зверева Т. М.	Полковникова А. П.
Антипина Н. Н.	Калзан В. Ш.	Резниченко К. Ф.
Анчима Х. А.	Кара-оол Х. А.	Савкин Я. У.
Аракчаа А. Л.	Козленко А. А.	Салчак М. С.
Аржалай А. Д.	Корольчук В. М.	Сендажи С. Б.
Арланмай А. М.	Кошкаров К. Е.	Сердобов Н. А.
Артас М. Б.	Курбатский Н. К.	Тарасов А. М.
Астафьев П. В.	Лопсан-Серен О. Н.	Тока С. К.
Балабанов Г. П.	Любутин Н. У.	Токарев Б. Н.
Бегзи Т. С.	Мальцев А. Ф.	Томилин И. Е.
Бегзи Д. О.	Макпал Т. Д.	Толгар-оол О. А.
Верзилин С. Е.	Михайлов П. С.	Торуг-оол С. С.
Волосников Н. Я.	Москаленко Н. Т.	Топтуг-оол М. С.
Горелов П. М.	Намай Н. С.	Чимба А. М.
Градобоев А. М.	Самбу К. Л.	Чылбак В. С.
Даваа А. Б.	Намчак С. К.	Чимба С. С.
Дайгыр-оол С. Х.	Норбу Т. Ч.	Цевменко И. И.
Дилгижек К. К.	Ортун-оол С. М.	Щетнев К. К.
Дивестен О. К.	Охемчик О. Т.	Юмбу А. Б.
	Оюн Н. А.	

СЭКП обкомунуң кежигүннеринге кандидаттар

Биче-оол Ч. Б.	Гуков Г. С.	Серин М. Б.
Довадор В. С.	Найдын Н. М.	Серекей С. А.
Коссов Н. Н.	Панков А. Г.	Тагба Б. У.
	Делег-оол И. Б.	Цевелев И. И.

СЭКП обкомунуң ревизия комиссиязының составы

Каплунов А. И.	Конгар Н. М.	Пахомов М. И.
Киселев П. Т.	Мендуме М. К.	Саган-оол О. К.
	Мунзук К. Н.	

Областың VI партия конференциязы

1956 чылдың январь 13—14 хүннеринде областың VI партия конференциязы болуп эткен. Коммунистиг партиянның область комитединиң отчёт илеткелин СЭКП обкомунуң бирги секретары эш **С. К. Тока** кылган.

Конференцияның эртип турар үезин допчузу-биле характерлевишаал, эш Тока областың көдээ ажыл-агыйының түннелдерин тодаргай чугаалаан.

— Тывада арат ажыл-агыйларның 96 хуузу коллективизастынган. Иштики улуг курлавырларны ажыглавышаан, областың колхозтары, совхозтары болгаш машина-трактор станциялары эткен ийи көдээ ажыл-агый чылдарының дургузунда күр болгаш куруккан черлерни шиңгээдип турган, тарылга шөлдериң калбартыр, тараа культураларының дүжүдүн бедидер, ниитиниң малының баш санын өстүрер болгаш ооң продуктулуун бедидер талазы-биле чамдык эки түннелдерни чедип алган — деп илеткелчи чугаалаан.

Бо чылдарның дургузунда колхозтарда болгаш совхозтарда тарылга шөлү 36,3 муң гектарга өскен. 75 муң гектар күр болгаш куруккан черлерни аңдарган. Ниитиниң малының баш санын өстүрериниң планы күүсетинген, ол 36 хуузга өскен.

Колхозтар болгаш совхозтар көдээ ажыл-агый продуктуларының, чиг-эттиг күрүне белеткелдериниң бөза садыг алышкынарының планнарын 1955 чылда хуусаа бетинде күүсеткен. 1954 чылга бодаарга 1,24 катап хөй тарааны, 1,5 катап хөй сүттү, 1,4 катап хөй дүктү, 1,3 катап хөй эътти күрүнеге дужааган.

Илеткелге улуг кичээнгей малдың продуктулуун бедидериниң айтырыынче салдынган. 1954 чыл-биле деннээрге 1955 чылда сүт бүдүрери өскен болза-даа, колхозтарда болгаш совхозтарда инектериниң продуктулуун бедидериниң көрдүнген перспективтиг планнары чедип алдынмаан. Областың колхозтары 1955 чылда 10700 тонна сүт саап алыр турган, херек кырында 9797 тоннаны алган азы планны 91,5 хуу күүсеткен. Колхозтарда бир саар инектен сүт саалдазы 593 килограмм болган, а 100 гектар көдээ ажыл-агый ажыглал черлеринге хамаарыштыр үүгле 3,5 центнер сүт алган. Совхозтарга 878 тонна сүт саап алыр турган, херек кырында алганы — 768 тонна болган.

Бар турар улуг курлавырлар болгаш аргалар сүт бүдүрериниң хөрөөнге ам-даа ажыглатынмайын турар дээрзин мурнакчы саанчыларның, фермаларның, колхозтарның болгаш районнарның практиказы көргүзүп турар. Колхозтарның, районнарның удуртукчулары колхоз бүдүрүлгезинге шуут барып, кижилер-биле ажылдап, оларның күш-ажылынга дузаламчыны көргүзүп турар черлерде эки көргүзүглер бар болуп турар. Чижээ, Бии-Хем райононуң колхозтары эткен ажыл-агый чылында саар инек бүрүзүнден ортумаа-биле 1131 килограмм сүттү азы 100 гектар көдээ ажыл-агый ажыглал черлеринге хамаарыштыр 1059 килограммны алган. Ынчаарга бир дөмей байдалдарлыг болгаш аргаларлыг турган-ла Каа-Хем районнуң колхозтары бир саар инектен 650 килограмм сүттү, а 100 гектарга хамаарыштыр үүгле 537 килограммны алган.

Партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнары бо чугула херектиң хажыызында турып турар колхозтарда, районнарда сүт саалдазының байдалы багай болуп турар. Мооң ужурунда Бай-Тайга, Барыын-Хемчик, Эрзин болгаш Тес-Хем районнарның колхозтары бир саар инектен ортумаа-биле 254—400 килограммдан аппас эң куду хемчээлдиг сүттүап турарлар. Бай-Тайга (эштер Довадор, Ангырбан), Чаа-Хөл (эштер Бегзи, Арандол), Тес-Хем (эштер Аракчаа, Чадамба), Эрзин (эштер Чимба, Аракчаа) районнарның удуртукчулары бо ажыл-агый чылында-даа сүт саалдазының айтырыгларын кыры-биле эрелгейлээрин база уламчылавышаан турарлар, ооң түннелинде бо ажыл-агый чылының 3 айларының иштинде сүт саалдазын эткен чылдың ол-ла үези-биле деннээрге дыка кудулатканнар.

Сүттүг малдың эвээш продуктулуг болуп турарының болгаш сүт бүдүрериниң перспективтиг планнарын күүсетпейн турарының кол чылдагааннары болза, малдарның чемгерилгезин, ажаалдазын, зооветеринарлыг хандырылгазын багай турган-ла Каа-Хем районнуң колхозтары сүттүг

Областың VI партия конференциязы

(Төнчүзү).

Ооц соонда СЭКП обкомунуң ревизия комиссиязының отчёт илеткелин ревизия комиссиязының даргазы эш **А. И. Каплунов** кылган.

Отчёт илеткелдериң талазы-биле санал берипшкиннери эгелээн. СЭКП Кызыл хооркомунуң секретары эш **Анкудинов** бир дугаарында сес алган.

—Областың партия организациязы отчёттуг үениң дургузунда областың экономиказын болгаш культуразын кедүрер талазы-биле түңнелдиг ажылдарны чоруткан. Оон-биле чергелештир СЭКП обкому, ооц бюрозу болгаш секретарьлары партияның Төп Комитединиң айтыышкыннарындан чогуур түңнелди үндүрбейн, үлетпүүр болгаш кедээ ажыл-агайны удуртур ажылга эде тургузуушкунну чедип албаан. Обкомнуң удуртулгазының практиказында канцеляржы метод ам-даа узуткатынмаан. Шиитпирлерни болгаш айтыышкыннарны хөй-хөйү-биле бижип турза-даа, оларның чер-черге күүселдезин организастаар ажылды кошкак чорудуп келген.

Мындыг чижекти ап болур. СЭКП хооркомунуң дилээн ёзугаар Кызыл хоорайны картофель болгаш ногаа культураларыбиле хандырар дугайында шиитпирни обкомнуң бюрозу хүлээп алган турган. Ол шиитпирниң күүселдезин организастаар ажылды обкомнуң административ килдизи (эргелекчизи эш Арланмай) хожудаткан. Ооц түңнелинде хоорайның ажылчы чоннары дыка хөй продуктуну чедип алыр талазы-биле база-ла багай ажылдаан.

Барыын-Хемчик районнуң хожудаашкыныг чоруунуң дугайында чугаа үр үеде чоруп келди. Ол районга хамаарышкан шиитпирлер-даа үнүп турду. Районга область организацияларының ажылдакчылары-даа барып турдулар. Быска хуусалыг, эренгей сургакчылаашкыннар районнуң ажылында четпестерни узуткаарынга практиктиг дуза берип шыдаваан. Организакчы ажылды янзы-бүрү сан-мөөн чыры-биле солуп турар чорук обкомнуң ажылында улуг четпестерниң бирээзи. Ындыг чорук болза обкомнуң административ килдизинге кол хамааржып турар.

Обком үлетпүүрү кампания характерлиг удуртуп келген. Кедээ ажыл-агай ажылдарының чайгы изиг-түлүк үезинде үлетпүүрү удуртуруп обком барык-ла уттуп турган. Ооц түңнелинде областың чурт үлетпүүрү 1955 чылдың бүдүрүлге онаалдаларын күүселтпээн.

Алдын үлетпүүрүнүң ажылында улуг четпестер бар. Металл тывыжы чыл бүрүде кызырлып турар. Кызылдың алдын үүргайлар эргелели (начальниги эш Косов) алдын үүргайлар ажылын багай удуртуп келген. Партия обкому үлетпүүрүнүң ол адырының хожудаашкынын үзуткаар хемчегларни албаан.

СЭКП обкомунуң секретарьлары эштер Резниченко, Ортун-оол парторганизациялар-биле кошкак харылзажып, чер-черге эвээш барып турарлар. Ынчангаш ажылчы чоннарның дыка хөй оларны танывас.

Чамдык удуртукчу ажылдакчыларның партийжи эвес аажы-чаңы-биле партия обкому эптежип турары канчап-даа таарышпас. Чижээ, облоно эргелекчизи эш Болдур-оолдуң арагалап, ажылынга харысалга чокталып турар чоруунуң дугайында медээлер бар тургулаан. Ынчалза-даа обкомнуң школа килдизи, секретарьлары эш Болдур-оолдуң ол четпестерин эдип чазаваан. Областың культура эргелелиниң начальниги эш Ивановтуң ажылында улуг четпестер бар. Партия обкому кадрларны шилиир ажылга четпестерни болдуруп, чамдыкта удуртур ажылдарга төлептиг эвес кижилерни депшидип турган фактылар бар деп эш Анкудинов айыткан.

Шагдааның область эргелелиниң начальниги эш **Артастың** чугаалааны болза:

Кижилерниң медерелинде эргиниң артыышкыннары-биле демиселге шагдаа органнары улуг рольдуг. Ынчаарга бистиң ажылывыс негелденин чогуур деннелин хандырбайн турарын миннир херек.

Шагдаа органнарының ажылын партиның чамдык райкомнары эки удуртпайн турар, ол ажылга прокурорларның чогуур хайгааралы тургустунмаан. Шагдаа органнарының ажылында чазыглар болгаш хажыыышкыннар бар. Колхоз болгаш күрүне енчүзүн оорлаар, самчыгдаар чоруктар областа ам-даа узуткатынмаан.

Кижизидилгениң кол методу болза, ылбадалың эвес, а бүзүредилгениң методу болур. Чамдык черлерде политиктиг кижизидилге ажылы ам-даа экиживаан. СЭКП обкомунуң идеология ажылын харыылаар турар секретары эш Ортун-оол ажылчы чоннарның ажылдап, чурттап турар черлеринге хоорар барып, оларның мурнунга илеткелдер болгаш лекциялар номчуваан турар. Идеология ажылын экижидерин харыысалгалыг өске ажылдакчылардан эки негевейн турар — деп ол шүүмчүлээн.

СЭКП-ниң Каа-Хем райкомунуң секретары эш **Москаленко** сес алган.

— Каа-Хем районнуң ажылчы чоннары улус ажыл-агайының болгаш культураның улам ыңай хөгжүлдезиниң талазы-биле партияның онаалдаларын чедишкинниг күүседир дээш чүткүдүг демисежип турар — деп ол чугаалаан.— Эрткен чылын районга тарылга шалу 3500 тага өскен. Чазын чажып тарыыр тараа культураларының планы 126,3 хуу күүсетинген. Малдың баш санын өстүрериниң планы күүсетинген, ооц продуктуулуу элээн бедээн. Кедээ ажыл-агай продуктуларын күрүнеге дужаарының бүгү планнарын район хуусаа бетинде күүсеткен.

Колхозтар экономика талазы-биле быжыккан, оларның акша орулгалыы бедээн. «Кызыл тук», Ворошилов аттыг колхозтар миллионерлер апарганнар. Колхозчуларның материалдыг амыдыралы экижээн. Олар күш-хүнүнүң санынга ортумаа-биле 3—5 килограмм тарааны, 6 рубльди алганнар. Хөй-хөй колхозчулар 5—6 тонна тарааны, 7—8 муң рубльди күш-хүнүнге алгылаан.

Ынчалза-даа партия райкому кедээ ажыл-агайны болгаш үлетпүрну кошкак удуртуп турар. Партийжи-организастыг болгаш политик-кижизидилгелиг ажылдар бистиң районда ам-даа экиживаан. Чамдык черлерге ол ажылдар ажыл-агайжы сорулгаларны шиитпирлээриниң негелделеринге дүүшпейн турар. Районда мал ажылының продуктуулуу чавыс болбушаан, эрткен чылын инек бүрүзүнден 800 килограмм сүттү саап алыры планда көрдүнген турда, а херек кырында үүгле 650 литр сүт саап алдынган.

Саар инектериниң сүткүрүн өстүрериниң курлавырлары долузу-биле ажыглатынмайн турарын мурнакчыларның дуржулгазы көргүскен. Ылаңгыя Ворошилов аттыг колхоз өске колхозтар-биле бир дөмей черде турар хирезинде-ле инек бүрүзүнден 1072 литр сүттү саап алган. Саанчы Берзина бодунга быжыглаан инек санындан-на 1500 ажыг литр сүттү сагган. Район хойдан дүк кыргып алыр планны күүсетпээн. Ынчаарга чамдык хойжулар хөй бүрүзүнден 2 килограмм ажыг дүктү кыргып ап турар. Малдың ажаалгазы болгаш азыралы кайда-ла эки тургустунган болдур, ында малдың продуктулуу бедик болуп турарын дуржулга көргүскен. Мал ажылында четпестерни узуткаар хемчегларни райком амгы үеде чорудуп турар.

Областың кедээ ажыл-агай эргелели (начальниги эш Шелемотов) кедээ ажыл-агайны эрги канцеляржы байдал-биле удуртуп келген. Колхозтарның, МТС-териниң дилеглерин эш Шелемотов өөренип көрбейн турар. СЭКП обкомунуң кедээ ажыл-агай килдизи, ооц эргелекчизи эш Салчак областың кедээ ажыл-агайын улам ыңай хөгжүдериниң айтырыгларынга кошкак дузалажып келген. Бистиң район хөөп олуртур культураларның тарылгазын чыл-бүрүде өстүрүп келген. Ынчаарга МТС-те кукуруза болгаш картофель тарын олуртур чаңгыс-чаңгыс машиналар, чаңгыс силос комбайны, картофель кастырар чаңгыс машина бар. Ол машиналар колхозтарны хандырып шыдавайн турар.

Эш Москаленко область судунуң ажылын, ылаңгыя облсуд даргазының оралакчызы эштер Күраев, Кудявцев оларны шыңгыы шүүмчүлээн. Кем-херек үүлгедикчилериниң хөрээн чиигели көрүп турар фактылар бар деп ол чугаалаан.

ВЛКСМ обкомунуң секретары эш **Юмбу** бодунуң саналынын өгезинге аныяктарны кижизидериниң, оларны ажыл-агай, культура тургузуушкунунуң сорулгаларын чедишкиннинг шиитпирлээринче мобилизастаарының талазы-биле областың комсомол организациязы СЭКП обкомунуң удуртулгазы-биле элээн ажылдарны чорутканын демдеглээн. Мал ажылында мун ажыг комсомолчулар ажылдап турар. Оларның аразында база МТС-терде болгаш үлетпүр бүдүрүлгелеринде социалистиг чарыштың мурнакчыларының аттарын эш Юмбу адаан.

Ынчалза-даа областың комсомол организациязының ажылында улуг четпестер барын ол миннип чугаалаан.— Чоокта чаа районнарның, Кызыл хоорайның, областың комсомол конференциялары болуп эрткен. ВЛКСМ-ниң райкомнары, хоорком болгаш обкому комсомол эге организацияларының ажылынче эки хаылап кирбейн, аныяктар ортузунга кижизидилге ажылын четпес удуртуп келген дээрзин конференциялар айыткан. Колхозтар болгаш үлетпүр бүдүрүлгелериниң ажыл-чорудулгазынга чамдык комсомолчуларның болгаш аныяктарның киржилгези ам-даа дыка кошкак. Эрткен чылын 230 ажыг комсомолчулар күш-хүнүнүң минимумун күүсетпээн. Оларның аразында колхоз бүдүрүлгезинге шуут киришпээннер база бар.

Чамдык парторганизациялар, СЭКП райкомнары комсомол организацияларын четпес удуртуп турарлар. СЭКП-ниң Барыын-Хемчик райкому, ооц секретарьлары эштер Санчай, Кулев комсомол организацияларының ажыл-чорудулгазын башкарар дугайында партия организацияларындан негелдени кошкатканнар.

Бо чылдың январь 1-де комсомол документилериниң солуушкуну эгелээн. Ол чугула ажылды чорударынга партия организациялары дуза көргүзер ужурлуг. СЭКП-ниң Тес-Хем, Барыын-Хемчик, Улуг-Хем, Бин-Хем райкомнары ол ажылды кичээнгейниң төвүнге албаннар.

Совет чогаалчылар эвиделиниң Тыва салбыры (секретары эш Саган-оол) четпес ажылдап турар. Бистиң чамдык чогаалчыларывыс (эштер Эренчин, Кенин-Лопсан, Салчак Тамба) амыдыралдан хоорук, идеязы чавыс чогаалдарны бижип тургулаан фактыларны эш Юмбу шүүмчүлээн.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин амыдыралга боттандырар талазы-биле өвүрнүң партия организациязы түңнелдиг ажылдарны чоруткан СЭКП-ниң өвүр райкомунуң секретары эш **Лопсан-Серен** тодаргайлап чугаалаан.

— Ынчалза-даа мал ажылының продуктулуун бедидериниң чогуур аргаларын четче ажыглаваан бис. Мал чемнериниң болгаш кажааларының чедишпезе малдың продуктулуун бедидерин хандырбайн турар. Районда хойлардан дүк кыргылдазы дыка эвээш. Чамдык фермалар инекти быжаазындан чарып саар арганы ажыглаваан. Ынчангаш дыка хөй сүт чедир алдынмаан.

Мал ажылының эки хөгжүлдези хову ажылындан дыка хамааржыр. Ындыг турбуже өвүр районда хову ажылы дыка кошкак хөгжүлделиг. Эрткен чылын дүжүт планы күүсетинмээн. Бистиң колхозтарывыска хову ажылдарын үлегерлиг чорудар талазы-биле хүлээлгезин Чадаана МТС багай күүседип турар. Колхозтарның мал чемнериниң белеткелинге ол МТС эки киришпээн.

Областың кедээ ажыл-агай эргелели колхозтарны оперативтиг удуртур ужурлуг. Ооц ажылдакчылары чер-черге хоорар барып, четпестерни узуткаарынга багай дузалажып турар деп эш Лопсан-Серен шүүмчүлээн.

Делегат эш **Кызыл-оол** партия органнарының шиитпирин ёзугаар Чөөн-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң даргазынга баргаш, ажылды канчаар чорудуп өгелээнин чугаалаан.— Артель кежигүннериниң күш-ажыл чурумун быжыглаарынче болгаш онаашкан ажылдарынга оларның харысалгазын бедидеринче, кижизидилгелиг ажылдарны күштелдиреринче кол кичээнгейни салган бис. Ол бүгү ажылдар эки түңнелди берген.

Бир эвес Чадаана МТС эки ажылдаан турган болза, хову ажылының түңнелдери улам-на бедик болур ийик. МТС-тиң ооц директору эш Толпиниң ажылында четпестерни хөй удаа шүүмчүлеп келген. Ынчалза-даа байдал өскерилбээн. Ол МТС-тиң ажылын экижидериниң СЭКП обкому, партияның Чөөн-Хемчик райкому болгаш областың кедээ ажыл-агай эргелели боттуг дуза көргүзер ужурлуг.

Кедээниң чурттакчы чонунуң хереглелдерин четпес хандырып турар садыг ажылдакчыларын эш Кызыл-оол чөптүг шүүмчүлээн. Колхоз тудуунуң калбарып турарынга холбаштыр шил, кадаг, будук дээн чижектиг тудугнуң өске-даа материалдары хөй-биле хереглетинин турар. Ынчаарга Чөөн-Хемчик райпозу оларны эки сатпайн турар. Хоорайдан болгаш суурлардан ырак черлерде чурттап турар колхозчуларга хереглел бараанарын барып садыглаар ажылдарны райпо организаставайн келген. Облпотребсоюз (даргазы эш Агапов) шак ындыг четпестер-биле анаа-ла эптежип турар.

Областың культура эргелелиниң ажылдакчылары, ооц начальниги эш Иванов клубтар ажылын экижидеринче сагыш салбайн, ол дугайында чогуур хемчеглер албайн турарын шүүмчүлээн.

Ниитиниң өнчүзүн камгалаар талазыбиле колхозтар удуртукчуларының демиселинге шагдаа ажылдакчылары идепкейлиг дузалажыр ужурлуг. Чөөн-Хемчик районда колхозтарның малын болгаш тараазын оорлаар чорук ам-даа читпээн. Шагдаа органнары ажылчы чоннарны калбак массаларынга даянып ажылдаары чугула.

Барыын-Хемчик райкүүском даргазы эш **Одан-оол** санал бергеш, районнуң ажыл-агай, культура тургузуушкунунга удуртулганың четпестериниң дугайында район удуртукчуларының адрезинге болган шүүмчүлелди миннин чугаалаан. Ынчалза-даа эш Одан-оол райкүүском даргазы кижи хирезинде-ле районнуң хожудаашкынныг байдалын болдурбас төлээде, чүүү кылза чогуурул дээрзин чугаалаваан. Ол болза, районда күүседикчилериниң, ылаңгыя бодунуң харысалгазының дугайын чугаалавайн, бүгү-ле буруунуу область организацияларынче чуй каарын оралдашкан.

Барыын-Хемчик районнуң колхозтары болгаш совхозу мал болгаш чер ажылының хөгжүлдезиниң талазы-биле дыка үр үениң дургузунда хожудаашкынныг болуп келген. МТС, райүлетпүр комбинады, райпо, чамдык культура-чырыдыышкын албан черлери, школалар болгаш эмнелге черлери багай ажылдап турар. Оларның ажыл-чорудулгазын партия райкому болгаш райкүүском четпес удуртуп, кадрларның шилилгезин болгаш кижизидилгезин экижитпейн, чамдык удуртукчуларның чурум чок чоруктарынга эптежип, оларның ажылга харысалгазын бедитпейн келген.

Эш Одан-оол СЭКП обкомунуң чамдык ажылдакчыларының адрезинге чөптүг шүүмчүлелди кылган. — Обком секретары эш Ортун-оол идеология ажылын удуртуп турар хирезинде, ол ажылдың черчерде байдалын сонуургавайн, четпестерни узуткаарынче четпес сагыш салып келген. Чамдыкта ооц бодээже сургакчылаашкыны эки түңнелди бербейн тургулаан. Идеология ажылының деннели чавыс болбушаан турар—деп ол чугаалаан.

Делегат эш **Тарабрина** бодунуң саналынга Тожунуң колхозчуларының чурттала болгаш культура талазы-биле негелделериниң дугайын чугаалаан: —Колхозчуларның хөй кезии сууржулганыгы бажыңнарынче чурттап киргилээн. Ынчалза-даа ол бажыңнарның тулуу дыка четпес, чамдыктарында аш-чем, эт-хөреңги шыгжаар кладовкалар чок болуп турар. Бажың иштиниң хереклелери — столдар, сандайлар, шкафтар чок. Үлетпүр комбинады ындыг хереклелерни дыка эвээшти бүдүрүп үндүрүп турар. Облпотребсоюзтуң удуртукчулары ол ырак районнуң ажылчы чоннарынга хереглелдиг кандыг барааннары эң-не чугула негетинин турарын сонуургавайн турарлар.

Партия обкомунуң болгаш облкүүскомнуң удуртукчулары ырак районнарга үргүлчү кээп турары күзенчиг. Областың экономиказын хөгжүдеринге Тожунуң кандыг роль ойнап болурун ханызы-биле өөренип көөрү чугула. Ынчаарга облкүүскомнуң даргазы эш Чимба, ооц оралакчызы эш Козленко олар Тожуга барбайн турары четпес ажылдың бир демдээ болур-дур.

СЭКП Тес-Хем райкомунуң секретары эш **Аранчаа** санал берген. — Партия обкому болгаш облкүүском шиитпирлериниң күүселдезин четпес организастап турар. Септелге заводунуң тудуунуң темпизин дүргедедир дугайында шиитпирлерни хөй удаа үндүрүп келген. Ынчаарга завод ам-даа ажыглалда кирбээн. Күүселдениң контролюн чорутпас чорук чамдык удуртукчуларның ажылга харысалгазын кудуладып турар.

Облкүүскомнуң удуртукчулары үлетпүр бүдүрүлгелеринге ховар барып турарлар Обкомнуң бюро кежигүнү, облкүүском даргазы эш Чимба эрткен отчёттуг чылдың дургузунда үлетпүр бүдүрүлгелериниң чаңгызынын-даа партия организацияларының хуралынга олуржуп көрбээн— деп, эш Аракчаа шүүмчүлээн.

— Бин-Хем районнуң партия организациязы кедээ ажыл-агайны удуртуруч экижидериниң угланган чамдык ажылдарны кылган—деп, Бин-Хем МТС-тиң директору эш **Балабанов** чугаалаан.—Колхозтарның, МТС-тиң удуртур кадрларын быжыглаан, колхозчуларның ортузунга күш-ажылдың сагылга-чуруумун бедиткен, масса-политиктиг болгаш кижизидилге ажылын күштелдирген. Бо чорук кижилериниң күш-ажылчы идепкейин, колхозтарның экономиказын кедүрер, оларны бедик орулгалыг болдурар арганы берген.

Ниитиниң мал ажылын хөгжүдеринче улуг кичээнгейни салган. Бин-Хем МТС, СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлеринге холбаштыр, мал чемнери белеткээр, мал кажаалары тудар, улуг күш үнер ажылдарны механизастаар талазыбиле колхозтарга дузалажырын күштелдирген. Колхозтарның малының баш саны өзүп, ооц продуктулуу бедип турар. Сүт, дүк болгаш мал ажылының өске-даа продуктуларын белеткээр талазы-биле онаалдаларны район чедишкиннинг күүсеткен.

Эш Балабанов чер ажылының хөгжүлдезин, чамдык кандаачал чылдарда бедик дүжүт дээш демиселдиң дуржулгазын чугаалаан. Тарылганы даглардың соңгу талакы ийлеринче болгаш болдунар шаабиле тайгаже чоокшуладыр хана-карактай чажар арга-биле чоруткан. Бо хемчегларниң ачызы-биле тараа культураларының дүжүү бир гектардан 17—18 центнер болган.

Кедээ ажыл-агай бүдүрүлгезин улам ыңай кедүрер дээш демисешпишаан, Бин-Хем МТС-тиң бо чылын шиитпирлезе чогуур сорулгаларын эш Балабанов чугаалаан. Хөрзүнүү ажылдап кылырын моон соңгаар экижидерин, тарылгага үүгле сорттуг үрезиннерни хереглээрин чедип алыр, мал кажаларының, бүдүрүлге болгаш чурттала бажыңнарының тудуушкунун күштелдирер сорулганы салган.

Хойларның баш санын көвүдериниң болгаш оларның продуктулуун бедидериниң идегелдиг үүлү болза, төрүүр хойларны өстүрерин колдадыры болур. Онуң ни-Хемниң **колхозтары деткиир** ашаар. Дензизи 1 центнерден куду эвес бараанныг хаваннарны өстүрерин бодап турар. Ынчаарда бир кыс хаван чылда 15 муң рубльден эвээш эвес орулганы берип болур.

Колхозтар улуг күш үнер ажылдарны улам ыңай механизастаар талазы-биле ажылды уламчылап чорудар. Ындыг болза-даа, областың хандырылга организациялары колхозтарга болгаш МТС-ке эргежок чугула дерилгелерни, материалдарны багай чедирип турарының чылдагаанындан механизацияны ажыглаары саадап турар. Чижээ, «Кызыл тараачын» колхозта мотор үзү чок болганындан автосуггарылга ажыглатынмайн турар.

Четпейн турар комбайннарны, тракторларны Тывага немей бээр дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң мурнунга айтырыг тургузарын область организацияларындан эш Балабанов дилээн. Шын сагындырыглар-биле чергелештир эш Балабанов бодунуң саналынга чамдык чазыгларны болдурган. Ылаңгыя мал ажылы бойдустан хамаарылга чокка хөгжүп болур дээр чижектиг барымдаа чок бадыткалды ооц кылганы шын эвес. СЭКП ТК-ның январь Пленуму мал ажылы үүгле аваа эргежок чугула бойдус байдалдар бар болгаш хову ажылы эки чорутунуп турар черлерге чедишкиннинг хөгжүп болур деп айыткан болгай.

Чаа-Хөл МТС-тиң парторганизация секретары эш **Чүргүй-оол** бодунуң саналынга Чаа-Хөл району мал болгаш чер ажылының хөгжүдезинде чамдык көргүзүүлерни чедип ап, ниитиниң малының продуктулуун болгаш шөлдериниң дүжүттүүн бедиткенин, кедээ ажыл-агай кампаниялаарын чорудары мурнукузундан дээре апаргаанын чугаалаашаан, бар турар четпестерни демдеглээн. Колхозтарда күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыттаанындан элээн хөй колхозчулар күш-хүннериниң чогуур минимумун ажылдап албаанзыг. Колхозтарның удуртукчулары, партия эге организацияларының секретарьлары ындыг байдал-биле эптежип турарлар. Социалистиг чарыш эки организастатынмаан Ооц бурруузу үүгле чер-черниң удуртулгазынга эвес, харын кедээ ажыл-агай ажылдакчыларының профэвилел обкомунга база хамааржыр. Ооц даргазы эш Петеримов МТС-ке болгаш профэвилелдиң эге организацияларынга ховар барып, чарыштыг организастаарда оларга дузалавайн турар.

Кедээ ажыл-агайның удуртулгазында четпестериниң дугайында харысалганыг улуг кезии партия обкомунуң кедээ ажыл-агай килдизинге онаажып турар. Ооц эргелекчизи эш Салчак бодунуң хүлээлгезин четпес күүседип турар. Моон ужурунда бисте амга чедир хожудап турар колхозтар, МТС-тер, совхозтар бар деп эш Чүргүй-оол чугаалаан.

Эш Чүргүй-оол саналының төнчүзүнде Чаа-Хөл МТС-тиң коллективи партиялың XX съездизинге уткуштур чарыштыг калбартыын, съездиниң ажыттынар хүнү— февраль 14-түү күш-ажылчы бедик көргүзүүлер-биле, кедээ ажыл-агай машиналарының септелгезин доозары-биле демдеглээр деп медеглээн.

Областың кадык камгалал килдизиниң эргелекчизи эш **Серекей** Тывада эмнелге албан черлериниң четкизи соксаал чокка өзүп, эмнелге ажылдакчыларының саны көвүдеп, чөнга эмнелге дузаламчызы экижин турарын демдеглевишаан, бо хемчеглер салдынган негелделерден ам-даа хожудап турарын өвүр, Бай-Тайга, Чаа-Хөл болгаш өске-даа чамдык районнарның чонунуң негелделери херечилеп турар деп айыткаан. Кадык камгалалының байдалы дээш харыысалга үүгле ооц ажылдакчыларынга эвес, харын чер-черниң партия, совет органнарынга база онаажыр. Чижээ, өвүр, Чаа-Хөл районнарда эмнелгелер одаар үүгл үзүктелип турарындан орта ажылдап шыдавайн турар. Бо байдал райкүүскомну дүвүретпейн турар. Эмнелге хандырылгазын экижидер, кадык камгалал ажылдакчыларынга күш-ажылдың таарымчалыг байдалдарын тургузар дээш чер-чер советтериниң харысалгазын облкүүском едидер хүлээлгелиг.

Бохулга бажыңнарының тудуушкунун чорудуп турар Чөөн-Хемчик районнуң чамдык колхозтарының инициативазын эш Серекей деткээн: Областың бүгү колхозтарынга бо ажыктыг эгелээшкин нептерген турар херек. Ол ышкаш уруглар яслилериниң тудуушкунун калбартыры база негетинин турар.

Эш Серекей оон ыңай, Тываның чурттакчылыг черлериниң арыг-шевер байдалын экижидериниң, үлетпүр черлериниң ажылчы чоннуң кадыын камгалаар дээш демиселди күштелдиреринiң эргежок чугулазын база чугаалаан.

Таңды районнуң «Кызыл партизан» колхозунуң хойжузу эш **Ноокай**ның чугаалааны болза:

— Хой ажылынга он ажыг чыл ажылдап тур мен, бо үениң иштинде элээн дуржулгаларны шиңгээдип алдым. 1955 чылда төрүүр 800 хойларның 100 баш бүрүзүнден 109 хурганнарны, бир хойдан 2630 грамм дүктү алган мен. Моңу чедип алырынга улуг күш негетинер. Малдың ажаалгазын экижидери, чылдың кайы үезинде хурганнаарынга таарыштыр тарыы ооозадыр ажылды чорудары чугула. Хойларны чайын шык оттуг черлерге, күзүн тараа аңгызынга, бүгүлер унунга одарладын турар мен. Быштатга келгеш, баштайгы үеде хөргүктөөр, чыварлыг черлерни ажыглаар, ооц соонда арай чоокшуладыр кадарар. Бергедей берген үеде ажыглаар болгаш далбыйлаар черлерни курлап алыр ужурлуг. Августуң ортан үезинде чамдык оңгар черлериниң өзүп соокка өлү бээр болгаш хоолуг эвес апаар, ону малга чиртирге хоралыг бодурун практикадан бүзүрээн мен.

Партия организациязы малчыннар ортузунга масса-политиктиг ажылды чорудуп турарын эш Ноокай оон ыңай чугаалаан. Фермада кызыл булуң бар. Малчыннар солуннарны, номнарны ажыглап турар. Партия райкомунуң ажылдакчылары лекцияларны номчуп, беседаларны чорудуп турар. Колхозтуң школачылары чоокта чаа малчыннарга эки концерт көргүзүп, беседалар чорудуп, белек кылдыр номнар эккеп берген. Чедимчелиг эвес чүве болза, чамдыкта малчыннарга солуннарны доктаамал чедирбейн турары, эргежок чугула барааннар-биле багай хандырып турары болур. Түс-түс фермаларже барааннарны дажыглап садыглаар чорукту райпо кылыр ужурлуг.

Улуг-Хем райкүүском даргазы эш **Намчак** ол районда мал болгаш чер ажылында улуг четпестер бар деп билинген. Инек малдың продуктулуг чоруу болгаш кедээ ажыл-агай культураларының дүжүү амдаа дыка куду. Партия райкому болгаш райкүүском ажыл-агайның ол адырларын кыры-биле удуртуп, партия организацияларының секретарьларынга, колхозтар болгаш кедээ Советтер даргаларынга чогуур дузаламчыны четпес көргүзүп турарлар.

Кедээ ажыл-агай эргелелиниң ажылын эш Намчак шүүмчүлээн. Эргелелдиң начальниги эш Шелемотов хөй янзы директивалар чорудар болгаш медээлер чыыр аргалар-биле ажылды удуртуп турар. Эрткен чылын тарылга үезинде эш Шелемотов Шагаан-Арыгга келгеш, үүгле үш шак болган, аңаа кым биле-даа чугаалашпайн чоруй барган.

СЭКП обкомунуң кедээ ажыл-агай килдизиниң эргелекчизи эш Салчак Улуг-Хемге мырыңай чорбаан.

СЭКП обкому болгаш облкүүском үлетпүрну четпес удуртуп турар деп Намчак үргүлчүлеп чугаалаан. Облкүүскомнуң даргазының оралакчызы эш Тарасов Шагаан-Арыгга келгеш, үлетпүр комбинадының администрация ажылынга дузалажырының улуу, үүгле райком секретарыонле беседа кылгаш чоруй барган.

СЭКП обкомунуң административ килдизиниң эргелекчизи эш Арланмай аңаа дааскан ажылды четпес удуртуп, бодун тогдунар чорукту болдуруп турган.

Облкүүскомнуң даргазының оралакчызы эш **Анчима** Тывада улус өөредилгезиниң байдалының дугайын чугаалаан. Бо ажылда улуг четпестер бар деп ол демдеглээн. Өөредилге чылының бир дугаар чартыында школаларда өөредилге шынары үүгле 81 хуу болган. Ылаңгыя Барыын-Хемчик, Тес-Хем болгаш Чаа-Хөл районнарда өөредилге шынары куду. Ында школачыларның чуруму кошкак, өөренникчилериниң чанаттаар чоруу хөй.

Партия райкомнары школалар ажылының иштинче кирбейн, өөредилге-кижизидилгелиг ажылдың байдалын өөренип көрбейн турарлар. Башкылаашкынның шынарын, башкыларның белеткелин сонуургавайн турарлар. Школаларның ажылын экижидеринче облоно (эргелекчизи эш Болдур-оол) боттуг хемчеглер албайн турар. Школаларның чамдык директорлары болгаш эргелекчилери улуг четпестерни болдуруп турарлар. Чижээ, Каа-Хем районнуң Эржей школазының эргелекчизи эш Синкин 10 хонукта кичээл үзүп, тайгага аңнап турган.

Политехниктиг өөредилге дыка багай чоруп турар деп эш Анчима үргүлчүлеп чугаалаан. Дыка хөй школаларда өөредилге амдыгаа чедир-ле амыдыралдан хоорук чоруп турар. Ооц түңнелинде школачылар быжыг эртем билигни албайн турар.

Партия райкомнары болгаш хоорком школаларның болгаш оларның удуртукчуларының ажылының иштинче ханы кирер, башкылар коллективтериниг практиктиг улуг дузаламчыны көргүзер болгаш өөредилге черлериниде ажылды үндезинибиле экижидер херек—деп, эш Анчима саналын дооскан.

СЭКП-ниң Эрзин райкомунуң секретары эш **Чимба** сес алган. Партия райкомунун болгаш райкүүскомнуң кедээ ажыл-агайны удуртуп турар практиказында улуг четпестер барын ол чугаалаан.— СЭКП райкому мал ажылын ам-даа эрелгей удуртуп, ооц ажылдакчылары эге организациялар секретарьлары-биле четпес харылзажып, оларның ажылынга практиктиг дузаны кошкак көргүзүп турар. Районда мал ажылының продуктулуу чавыс. Хойдан дүк кыргылдазының планы күүсетинмээн. Дыка хөй инектер кызыраан.

Областың суг ажыл-агай эргелели (начальниги эш Набатов) колхозтар-биле чарган кереэзин күүсетпейн турар. Бистин районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң күдүүн тудуп бээр дээн хүлээлгезин ол күүсетпээн. Сельэлектро конторазы (начальниги эш Симаков) «Чаа орук» колхозтуң электростанциязының тудууч саадаткан—деп ол шүүмчүлээн.

СЭКП обкомунуң хереэженнер ортузунга ажыл чорудар киллизиниң эргелекчизи эш **Торуг-оолдуң** чугаалааны болза: —Колхоз бүдүрүлгезиниге хереэженнериниг ролю улуг. Оларның аразында мурнакчылар хөй. Ынчалза-даа ниитиниң күш-ажылынга хереэженнериниң киржилгези четпес болуп турар черлер бар. Чамдык колхозтарның баштаар черлери үргүлчү болгаш харын-даа сезон үезинде ажылдаар уруглар яслилерин тургуспайн турарлар. Эрткен чылын Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» колхозунга сезон үезиниң уруглар яслизи турган. Ооц ачызында хереэженнерден үүгле 21 кижи күш-хүнүнүң минимумун чедир күүсетпээн. Ынчаарга ол-ла районнуң «Ленин оруу» колхозунга ясли тургустунмаан, ынчангаш ында күш-хүнүнүң минимумун күүсетпээннер «Большевик» колхозтуундан он ажыг катап хөй болган. Не хереэженнерни колхоз бүдүрүлгезинге бүрүн киритиреринiң аргазын хандырарда, уруглар яслилерин тургузары чугула дээрзи оон илдеп-дир—деп, ол чугаалаан.

Отчёт-илеткелдиң талазы-биле облпотребсоюзтуң даргазы эш **Агапов**, Тываның автотрест начальниги эш **Пономаренко**, СЭКП обкомунуң секретары эш **Ортун-оол**, Бай-Тайга райкүүскомнуң даргазы эш **Аңгырбан**, СЭКП обкомунуң кедээ ажыл-агай килдизиниң эргелекчизи эш **Салчак** олар база санал бергеннер.

Конференция СЭКП обкомунуң ажылының дугайында шиитпирни хүлээп алган.

СЭКП обкомунуң болгаш ооц ревизия комиссиязының чаа составын конференция соңгаан.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге баар делегатка СЭКП обкомунуң бирги секретары эш **С. К. Тока** соңгутурган.

Делегаттар конференция хагыларының мурнуу чарыында партийжи гимн— «Интернационалды» ырлап күүсеткеннер.

Социалистиг чарыштың шылгаракчызы

Михаил Князев 1947 чылда Совет Армияның албанындан халашкаш, Шагаан-Арыгның райүлетпүр комбинадынга столярлап ажылдап эгелээн. Оон адазы—дуржулгалыг столяр. Ада оглун бодунун кара чажындан бээр кылып келген ажылы — столяр херээнге өөредирин болгаш оон столяр болурун күзеп чораан.

Михаил адазының дузаламчызы-биле столяржының мергежилиниң бөдүүн аргаларын бичизинде-ле өөренип алган турган. Ол чорук аныяк столярның келир үеде чедишкиниг ажылынга улуг идиглиг болган.

Шагаан-Арыгның райүлетпүр комбинадының коллективи Коммунистиг партиянның XX съездизинге чедишкиниг ужуражыры-биле социалистиг чарышты калбарткаш, күжениишкиниг ажылдап турар. Олар боттарының бүгү күштерин болгаш аргаларын СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң үлетпүрүү күчүлүг көдүрер дугайында шиитпирин амыдыралга чедишкиниг боттандырарынче салып турарлар.

Съезд мурнунуң социалистиг чарыжыга аныяк столяр Михаил Князев шылгарап турар. Бүдүрүлгениң планын ол үргүлчү ажыр күүседирин чедип алган. Бодунун кызымаккай күш-ажылы-биле ол эрткен чылын бүдүн чартык чылдың үлүүн күүседкен. Бүдүрүлгениң хүн нормазын ол үргүлчү ажыр күүседип, эки шынарлыг чазаглыг кылыгларны берип турар.

Михаил Князев бодунун бүдүрүлгечи мергежилин бедидеринче могаг чок сагыш салып, столяржының мергежилин ханызы-биле өөренип, ону бодунун мурнакчы дуржулгазы-биле байдыып турар. Ол мурнакчыларның ажылының дуржулгазын солуннардан, журналдардан үргүлчү номчуп, ыяш чазаарынга мергежээн хоочун мастерлериниң сүмезин ап, оларның аргамергежилин өөренип ап келген.

Кызымак өөредилгениң түннелинде Михаил Князев аллы дугаар разрядтың столяры болу берген. Оон чазаан кылыглары чараш, шөвергин болгаш быжыныг талазы-биле хереглекчилериниң болгаш чагыкчыларның чөптүг үнелелин ап турар.

Дуржулгалыг столяр продукциянын шынарын бедидери-биле кады чиг-эгги болгаш материалдарны камнаарынче, продукцияның бот-үнезин чиигедиринче улуг кичээнгейни салып турар.—Бандыг-даа чүве бүрүзүн ажыл-агыйжы өзү-биле көөр херек. Чаңгыс маңзадан хөй янзы кылыгларны чазап болур, а ол кылыгларның шынары, оон өртээ, аңаа чарыгдатынар материалдарның саны ону кылып турар кижиден хамаржыр—деп ол чугаалап турар.

Райүлетпүр комбинадынга ажылдап келген үезинин дургузунда оон чаңгыс-даа катап чүве үрей кылып көрбээни Михаил Князевтиң ажылга улуг кичээнгейлиинин болгаш хынамчалыының дугайында бадыткал болур.

Бүдүрүлге планын үргүлчү ажыр күүседиринге болгаш чүгле эки болгаш кончуг эки шынарлыг продукция бээринге ажыл шагын бүдүрүкчүлүг ажыглааны улуг рольдуг болганын ол бодунун дуржулгазындан бүзүрээн. Михаил Князев кандыг-бир ажылды кылырда аңаа белеткенириниче, аңаа кандыг херекселдер негетинериниче улуг кичээнгейни салып турар. Ынчангаш ол белеткел ажылдарны—хереклерни биззэрин, материалдарны тус-тус аайы-биле безин, хемчээп алырын ажыл шагының мурнунда азы соонда кылып ап турар. Мындыг арга 8 шакты долузу-биле чөп ажыглаар арганы аңаа берип турар.

Чамдык ажылчыннарның аар-саар белеткел ажылдарын безин ажыл шагында чорудуп, шактың хөй безинин бүдүрүкчүлүг эвес чарыгдап, ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге улуг шаптыктын ол буруу шаап турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге минута бүрүзүн бүдүрүкчүлүг ажылга ажыглаары болгаш хей черге шак эрттирбези биче эвес ужурдузалыг деп ол чугаалап турар.

Столяр Михаил Князев бодунун ажылының дуржулгазын комбинатта кады ажылдап турар эштеринге дамчыдып, кижи бүрүзү-ле мурнакчыларның деннелинге четсин дээш кызып турар. Мурнакчы дуржулганы нептередир дээш демисел Шагаан-Арыгның райүлетпүр комбинадында багай эвес чоруп турар. Оон түннелинде комбинаттың дыка хөй ажылчыннары бүдүрүлгениң мурнакчылары апарган. Коллективтиң кежигүннериниң демниг күш-ажылының ачызы-биле Шагаан-Арыгның райүлетпүр комбинады үр үеги хожудаашкындан уштунгаш, чурт үлетпүрүүнүң мурнакчы бүдүрүлгелериниң бирээзи болу берген.

Комбинаттың мурнакчы бүдүрүлге болурунга Михаил Князев ышкаш он-он кызымаккай, ак-сеткилдиг ажылдап турар ажылчыннарның чүткүлүг күш-ажылының биче эвес рольдуг болганы чугаажок. Комбинаттың эр, хереэзен бүгү ажылчыннары боттарының мурнакчыларының күш-ажылчы чедишкиннеринге чөптүүбиле чоргаарап турарлар. Дуржулгалыг столяр бодунун чүткүлдүг күш-ажылы дээш комбинаттың дирекция чериндан болгаш область организацияларындан хүндүлел бижиктер-биле болгаш өртектиг чүүлдер-биле хөй удаа шаңнаткан.

Сураглыг столяржы бистиң областың үлетпүрүүнүң, көдээ ажыл-агыйының болгаш культуразының мурнакчылары-биле кады областың хүндүлел самбыразында демдеглеткен. Ол ам бүгү совет кижилер-биле кады партиянның XX съездизинге чедишкиниг ужуражыр дээш күжениишкиниг ажылдап турар.

И. СМИР-ООЛ.

Райүлетпүр комбинадының ажылын экижидер

Чадаананың райүлетпүр комбинады районнуң колхозтарын, албан организация черлерин, чурттакчы чоннуң чурт бүдүрүлгезиниң бараанныр-биле хандырар хүлээлгелиг.

Сөөлгү үеде райүлетпүр комбинады бодунун бүдүрүлгечи ажыл чорудулгазын өлөөн экижидип, 1955 чылдың 11 айларының ниити продукция бүдүрер планын 104 хуу болгаш бараанныг продукцияны бүдүрерин 105 хуу күүседкен. Продукцияның бот-үнезин 11,5 хуу чиигедир хүлээлгелиг тургаш 16,5 хуу чиигеткен.

Ынчалза-даа комбинаттың ажылында улуг четпестер ам-даа бар. Чижээ, 1955 чылдың ийи кварталында ниити продукция бүдүрер планын, үшкү кварталда бараанныг продукция бүдүрериниң планын күүсетпээн. Бүдүрүп турар продукцияның бот-үнезин комбинат чиигедирин чедип алза-даа, чазаглыг кылыгларны бүдүрериниң планныг онаалгазының бот-үнези бедээн.

Бухняның бөдүүн столунуң өртээ 35 рубль 73 копеек, сандай 7 рубль 43 копеек аартаан.

Ассортимент талазы-биле продукция бүдүрерин комбинат күүсетпейн турар. 1955 чылдың 11 айларының дургузунда райүлетпүр комбинады 136 муң туйбуну, 13 тонна чугайны, 99 рубльдиң чазаглыг кылыгларын болгаш 70 эш кидис идиктерни чедир бербээн. Чазаглыг кылыгларныц болгаш туйбунуң шынары куду.

Райүлетпүр комбинадының бүдүрген продукциязын райпо чурттакчы чонга болгаш албан организация черлеринге садып саарар хүлээлгелиг. Чурт бүдүрүлгезиниң бараанныларынга комбинаттың дирекциязы болгаш райпо баштаар чери сагыш салбайн турарындан комбинаттың бүдүрген продукциязын садар керээзин райпо чүгле 20 хуу күүсеткен.

Комбинаттың складтарычы 100 муң ажыг рубльдиң янзы-бүрү белен продуктулары саарылга чок чыдып турда, райпонуң магазиннеринде стол, сандай болгаш өске-даа чурт бүдүрүлгезиниң бараанныры чок болуп турар.

Былыгларның ассортиментилерин көвүдеринге комбинаттың дирекциязы чурт иштиниң чиг-эдин багай ажыглап турар. Чугай өртедиринге районда чиг-эт кончуг элбек. Ындыг турда-ла ону эвээшти бүдүрүп турарындан районда чугай чок. Чугайны хуу кижилерден садып ап турар. Үлетпүр комбинадында күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү куду. Ажылчыннарның 20 хире хуузу бүдүрүлге планын күүсетпейн турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң куду болуп турар чоруу күш-ажылды багай организастааны-биле, чамдык ажылчыннарның күш-ажылдың сагылга-чурумун үреп турары-биле болгаш бар эт-хереклерди багай ажыглап турары-биле тайылбырлатынар.

Райүлетпүр комбинады (директору эш Цвелёв) күш-ажылдың сагылга-чурумун үреп турарлар-биле демиселди кошкак чорудуп, оларга чогуур харыысалганы көргүспейн турар.

Комбинатта социалистиг чарышты өзү барымдаалап организастаан, оон түннелдерин үндүрбейн, мурнакчыларның дуржулгазын хүлээтпейн турар.

Ол коллективте партия эге организациязы (секретары эш Южаков) политмассалыг ажылды багай организастаан. Эш Южаков коллективке коммунистиниң мурнакчы ролюн бедидер, партия организациязының ажылын экижидериниң улуу, харын боду арагага хандып, мораль талазы-биле будалчак чоруктарны үүлгедип турар.

СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик райкомунуң бюрозу үлетпүр комбинадының болгаш ында партия эге организациязының ажылын экижидер дугайында чугаалажып көрзеда, комбинаттың бүдүрүлге ажылы экижээн.

Районнуң үлетпүр комбинадының дирекциязы болгаш партия эге организациязы күш-ажылдың организастыг чоруун чедип ап, бүдүрүп турар продукцияның бот-үнезин чиигедирин база шынарын бедидериниң хемчегларын алыры чугула.

И. САЛЫЫ.

Судан—хамаарышпас республика

1956 чылдың баштайгы хүнү чаа күрүнеиң төрүтүнгени-биле демдеглетинген. Ол хүн Суданның парламентизинге ол чуртту хамаарышпас республика кылдыр тускай чарлаан.

Колония болгаш хамаарылгалыг чурттарның улустарының боттарының национал хосталгазы дээш демиселин келээле ханы билиишкин болгаш күзел-чүткүлбиле көрүп келген совет улус Судан бот тускайлаң болгаш хамзарышпас хөгжүдениң оруунга кирген ол фактыга изиибиле байыр чедирип турар. «Суданның күрүне талазы-биле бүрүн эргезин быжыглаарының, оон национал экономиказын болгаш культуразын хөгжүдериниң хереэнге судан улустуң бүгү-ле чедишкиннерлиг болурун Совет Эвилелиниң улустары күзеп турар» деп ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинниң Суданның Премьер-Министри Исмаил Аль-Азхариге чоруткан телеграммазында чугаалап турар.

Хамаарышпас чорукче Суданның оруу шаптараазынныг берге болган. Хөй-хөй он чылларның дургузунда чурт болза, Африка диптиң карта-чуруун империализмниң эгелеп турар үезинде хуваашкан колонизаторларның дарлалының адаанга чораан.

Судан Африканың соңгу-чөөн кезээнде. Оон девискээри 2,5 миллион дөрбелчин километр. Ол болза, Англияны, Францияны, Германияны болгаш Италияны катай алырга барык-ла ийи катап улуг шел. Суданның чоңу — 9 миллион хире кижи, колдылы—араб дыл.

Чуртта амыдыралдың көшкүн болгаш чартык көшкүн хевириниң чурттакчыларының хуузу хөй. Сууржүү амыдыралдың чоң колдуунда улуг-улуг хемнер—Ак болгаш Ак-көк Нилдериниң, Атбараның уннарында мөөннетинген. Ында Суданның чугула хоорайлары—найыслал Хартум (75 муң хире чурттакчылардыг), Омдурман (130 муң) болгаш өске-даа хоорайлар турар.

Суданның чер иштиниң байлаа хөй-хөй казар байлактар: алдын, чес, хола, ак-коргулчун, коргулчун, демир рудазы болгаш өске-даа металлдар-биле байлак. Чоннуң кол ажылы болур көдээ ажыл-агыйны чедишкиниг чорударынга аргалар чуртта бар. Ында 250 муң гектар черни эзлеп турар тараа культураларын, хөвеции ажылдап кылып турар. Мал ажылы чер болганда нептерээн. Ынчалза-даа, бодунун бойдус байлактары болгаш таарымчалыг агаар байдалдары турза-даа, Судан—үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый хөгжүдезиниң куду деннелдиг чуртту.

Суданда түс черниң чиг-эдин, колдуунда хөвеции ажылдап кылып турар элээн каш үлетпүр бүдүрүлгелери бар. Хөвец болза чурттуң экспортунуң кол чүүлү болуп турар. Судан колдуунда үлетпүр кылыгларын киир сөөртүп турар.

Суданның чонунуң тозан хуузу бижикбилиг чок.

Суданның экономика болгаш культура талазы-биле хожудап калган чоруу судан улуска яларал-түргедилген болгаш ашчуттан өске чүү-даа бербээн даштыкы колонизаторларның чуртка үр үеде тергиидели-биле тайылбырлатынар. Суданның эң чаа төөгүзү англи колониалдыг политика-биле сырый холбаалыг.

Англия эрткен чүс чылдың ийиги чартыында тура Суданга быжытып алырының ораладжыышкынын чорудун эгелээн. Өске чер-чурттуг эжелекчилериниң халдап келген чоруунга судан улус хосталгалыг кызымак демисел-биле харыылаан. Ынчаарда британ чазак Суданче улуг шаажылал экспедициязын чоруткан. Англи шериглер чуртту эжелээш, оон хамаарышпас чоруун узуткаан.

Суданны бодунун колониязы кылгаш, Англия Египетке чагынып алгаш хөделирин ораладшкан. 1899 чылда англи чазак Суданчы кондоминиум, тодаргайлаарга Англияның болгаш ол үеде база-ла англи шериглерге эжелетирген турган Египеттиң кады эзлээн чери кылдыр чарлаан. Суданга дээди эрге-чагырга чурттуң бүрүн эргелиг ээзи болган британ генерал-губернаторнуң холунга шилчээн. Англи-египет кондоминиум ындыг хевир-биле англи колонизаторларның Суданга тергиидээшкинин бадыткаарының таарымчалыг хевири болу берген.

Англи эжелелдиң бүгү үезиниң дургузунда судан улус бодунун хосталгазы дээш эрес-дидим демиселди чоруткан. Ол демисел делегейниң ийиги дайынының доозулганының соонда, Африканың хөй-хөй чурттарынга национал-хосталгалыг шимчээшкиниң күчүлүг чалгыы көдүрүлген үеде онза калбарган. Ол чылдарда судан болгаш египет улустарның хосталгалыг демиселиниң харылзаазы онза кескү илерээн. Египетке антиимпериалистиг шимчээшкин Суданның колониалдыг дарлалдан хосталырынга улуг рольду ойнаан.

Египеттиң иштики херектеринге Англияның холгаарлаарынга база оон девискээринге (Суэц каналдың зоназынга) англи шериглерни тургузарынга үндезин бөгүп турган 1936 чылдың кулданыглыг англи-египет керээзин египет парламент 1951 чылда күш чок болдурган. Оон-биле кады Суданның кондоминиумунуң дугайында англи-египет конвенцианы база күш чок болдурган.

Суданга национал-хосталгалыг шимчээшкиниң күчүлүг чаа көдүрлүүшкүнүнге идиг болган египет парламентиниң ол шиитпирин суданнар улуг көдүрлүүшкүн-биле утказаннар. Хосталгалыг демиселге чоннуң бүгү кезектери—ажылчыннар, тараачыннар, национал буржуазия киришкен. Антиимпериалистиг демиселди бодунуң хүрээлеринде 150 муң ажыг кежигүннерни каттыштырып турар Суданның профевилелдер федерациязы база организастаан.

Чыдаларының дузазы-биле чуртту башкарып турган Суданга англи администрацияның байдалы аажок божанналаан апарган. Ол байдалларда англи чазак дүжүп беришкинче баар ужурга таварышкан.

1953 чылдың февральда Англия биле Египеттиң аразында Суданның салым-чолун 1955 чылда судан парламент үзе шиитпирлээн турарын көрүп турар дугуржулгага ат салдынган. Ол үениң дургузунда англи генерал-губернаторга оон бүгү бүрүн эргези хевээр арткан турган, ынчалза-даа оон ажыл-чорудулгазын хайгаараары-биле Египеттин, Суданның, Англияның болгаш Пакистанның төлээлекчилериниң комиссия тургустунган турган. Ол ышкаш үш чылдың «шилчилге үезин» база тодаргайлаан турган, ол үениң дургузунда чазак аппарадында, армияда болгаш полицияда улуртукчу эрге-хүлээлгелерде бүгү-ле даштыкы кижилерни суданнар-биле солуурун чоруткан турар ужурлуг турган.

Дүжүп беришкинче баар ужурга таварышпышаан, англи колонизаторлар хамаарышпас судан күрүнеиниң тургустунарын болдурбас дээш бүгү-ле хемчеглерни ап чорутканнар. Олар Суданны Британ империязының составынга кирген турарын күзеп, меге-хоозун хамаарышпас чорукту Суданга тывыскаш, аңаа англи тергиидээшкинни арттырарын ораладжып турганнар. Ынчалза-даа англи колонизаторларның кажар чоруу чылча шаптырган.

Судан парламент чурттуң боду баш министирин деткээн болгаш даштыкы шериглерни үндүрерин негээн. 1955 чылдың августа чедир чазактың органнарынга турган даштыкы кижилерни суданнар-биле солуурду доозулган, а ноябрьның ортан үезинге чедир даштыкы шериглер чурттан үнүп чоруткан.

1955 чылдың декабрьның төнчүзүнде судан парламент Суданны хамаарышпас республика кылдыр чарлаар дугайында шиитпирни хүлээп алган болгаш январь 1-де күрүнеиң найыслалы—Хартумга Судан Республиканың үш өөнүг тугун байырлалдыы-биле аскан. Африканың чуруунда бүрүн эргелиг чаа күрүне тыптып келген.

Колонизаторларга улур демиселге чаалап алдынган хамаарышпас чорук Суданга кайы хире эргим үнелиин Суданның политиктиг ажылдакчыларының медеглелдери көргүзүп турар. «Роза аль-Юсеф» деп неделя санында үнер египет сеткүүлге Суданның Премьер-Министри Аль-Азхари «Судан кандыг-даа пактыларга каттышпас» болгаш оон даштыкы политиказы боттарың пактыларга киржириинге холбаштырбаан Египеттиң болгаш өске-даа араб чурттарның политиказынга дүүшкеп турар... Бистер нейтралитеттиң политиказын чорудар бис»—деп медеглээн.

Суданны хамаарышпас республика кылдыр чарлаан чорук судан улустуң улуг тиилелгези, империализмниң Африкага колониалдыг политиказының чаа аштырышкыны болур.

Хөй-хөй чылдардагы колониалдыг тергиидеден артып калган аар-берге уржуктардан хосталырының чиик эвес оруу Суданның мурнунда туруп турар. Ынчалза-даа судан улус бодунуң мурнунда турум турар сорулгаларны күүседир дээзиниң фактызынга чигзиниг турбас.

Совет улус судан улустуң тиилелгезинге байыр чедирип турар болгаш оон бодунуң национал хамаарышпас чоруун быжыглаарының, национал экономиказын болгаш культуразын хөгжүдериниң хереэнге чаа-чаа чедишкиннерлиг болурун күзеп турар.

И. АЛЕКСАНДРОВ.

Болгарияда көдээ ажыл-агый чылының түннелдери

СОФИЯ. Болгарияның чер ажылының күш-ажылчы кооператив ажыл-агыйларында көдээ ажыл-агый чылының түннелдерин үнүрүп турар. 1955 чылда агаар-бойдустуң байдалы таарымча чок турган болза-даа, эрткен чыл-биле демейлээрге тараа болгаш аъш-чем культураларының ниити дүжүү 22 хуу көвүдээн. Мал ажылының продуктулуу база-ла бедээн. Чер ажылының күш-ажылчы кооператив ажыл-агыйларында (ЧАККА) бир инектен сүттүң ортумак саалдазы чыл иштинде 200 литрден хөй көвүдээн. Пловдив округтуң ЧАККА-лары эрткен чылын онза улуг чедишкиннерни чедип алган. Маңаа 1954 чылда турганындан тапкыны 2753 тонна, помидорларны—20201 тонна, виноградты 12749 тонна хөйну ажаап алган. Сүттү 4,5 миллион литр хөйну саап алган.

Сталин, Старозагорск, Плевен, Благоевград болгаш өске-даа округтарда база бедик дүжүт алдынган.

Бүгү чуртта ЧАККА-ларда отчет-соңгулдалыг хуралдар болгаш орулгалар хуваалдазы эгелээн. Хөй-хөй кооперативтерниң отчеттары оларның орулгаларының соксаал чок өзүп турарын көргүзүп турар. Пловдив околиниң Коматево суурнуң ЧАККА-ларының орулгалары 21 миллион лев (акша) болган; Петрич околиниң «БКП-ниң 5-ки съездизи» ЧАККА 6 миллион лев ажыг орулгаларны алган.

ЧАККА-лар боттарының орулгаларының хөй кезиин ниитиниң ажыл-агыйын улам ынай хөгжүдеринге киирип турар. 1950 чыл-биле демейлээрге эртken чылын капитал тудуушкунунга салыышкын барык 4 катап өскен.

1955 чылда ЧАККА кежигүннериниң ниитиниң ажыл-агыйындан алыр хуу орулгалары база көвүдээн. Пловдив округунда күш-хүнүнүң төлевири 1954 чыл-биле деңнээрге 50 хуу, Старозагорск округа—30 хуу бедээн.

ЧАККА-ларның чедишкиннери кооператив шимчээшкининиң чаа көдүрлүүшкүнүн үндүрген. Эртken чылдың 11 айларының иштинде ЧАККА-ларга 28 муң тараачын өрегелер кирген.

(СЭТА).

1956 чылда ВДР-ниң күрүне планы

ПЕКИН. Ханойдан Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турары болза, ВДР-ниң күрүне планының бюрозунуң даргазының оралакчызы Нгуен Ван Тран ук агентилелдиң корреспондентизи-биле чугаазында 1956 чылда ВДР-ниң күрүне планы национал экономиканы 1939 чылдың деннелинге чедир катап тургузарын көрүп турар деп медеглээн.

1956 чылда күрүненің капитал салыышкыннарының 38 хуузун үлетпүрге, 20 хууну—көдээ ажыл-агыйга, ыяш болгаш суг ажыл-агыйынга; 23 хууну—транспорт, почта болгаш телеграф-телефон харылзаазынга; 19 хууну чырыдыышкын, культура, кадык камгалалының болгаш хоорайлар тудуушкунунуң хереэнге угландырар.

Ажылдап болбаазырадыр черниң чартыын суггарылга системазы-биле хаара туткан турар.

Үлетпүрүүн ниити продукциязын эрткен талазы-биле алырга эрткен чылдың чурагайын 517 хуу ажар. Хөмүр даш тывыжы 128 хуу, ак коргулчун—229 хуу, ынчаарга электроэнергия бүдүрүп үндүрери—152 хуу көвүдээр. Үлетпүр продукциязының 98 хуузун күрүне үлетпүрүүнүң бүдүрүлгелери бүдүрүп үндүрер апаар. Эрткен чыл-биле деңнээрге демир орудтарның узуну 75 хуу өзер.

Бо чылын тараачын ажыл-агыйларның 60 хуузу деткижилге бригадаларынга кирери планда көрдүнген. Ус-дарганнар болгаш үүрмек бүдүрүлгелер ээлери кооперативтерге каттыжарынга чазак база дузалажыр апаар.

(СЭТА).

Кыдатта көдээ ажыл-агый ажылдарының механизациязы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турарын өзүгаар алырга, ам үеде Кыдатта 139 машина-трактор станциялары санатынып турар деп КУР-нуң көдээ ажыл-агый министерствозу январь 12-де дыңнаткан. Оларның хөй нуруузу колдуунда Янцзы хемниң соңгу талазында хевең ажылдыг болгаш тараалаң районнарда турар.

МТС-терниң машина паркында 2300 тракторлар (15 аът күжүнге шилчидерге), а ол ышкаш хөй санныг андазыннар, сеялкалар, комбайннар, молотилкалар болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа машиналары санатынып турар. 1955 чылда станциялар госхозтарга, колхозтарга болгаш көдээ ажыл-агыйның бүдүрүлге кооперативтеринге хамаржыр 220 муң гектар черни ажылдап кылган.

(СЭТА).

Венгрияда чер шимчээшкини

БУДАПЕШТ. Январь 12-де ол черниң шагы-биле эртенгиниң 7 болгаш 9 шак хиреде Будапештиге болгаш Венгрияның хөй-хөй районнарынга алды балл чедир күштүг чер шимчээшкини демдеглетинген. Чер шимчээшкини Будапештиге болгаш Пешт районга эң улуг когаралды таварыштырган. Бараня, Бач-Кишкун, Фейер, Комаром, Сольнок, Тольна болгаш Веспрем областарга бажыннар болгаш тудуглар база когараан.

Тускай медээ өзүгаар алырга чер шимчээшкиниң түннелинде ийи кижи өлген болгаш 38 кижи балыгланган.

Область, хоорай болгаш районнарның көдээ Советтери чер шимчээшкининдеп когаралга таварышкан чонга бүгү таланың дузаламчызын көргүзүп турар. Чер шимчээшкини болган районнарда катап тургузар ажылдар эгелээн.

Венгрияга сөөлгү чер шимчээшкини (төвү Эгер хоорайның районунга) 1925 чылда болган.

(СЭТА).

„Бхарат Даршан“ деп кино Индияның экраннарында

ДЕЛИ. Январь 12-де Делиниң «Регал» кино театрынга «Бхарат Даршан» («Индияга чорааны») деп документалдыг өнүг индий фильмниң бирги үндүрүлгези болган.

Тырттырарынга Индияның 14 кинооператорлары киришкен. «Бхарат Даршан» деп фильм ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущевтуң Индияга төөгүлүг аян-чоруунуң дугайын чугаалап турар. Совет Эвилелиниң күрүне удурткучуларынга көргүскен уттундурбас болгаш чаагай хүлээп алыышкын, оон иштинде Делиге, Калькуттага, Бомбейге болган улуг ужуражыышкыннар болгаш митингилер көрүкчүлериниң мурнунда эртип турар. Улуг индий улустуң амыдыралы болгаш ажыл-чорудулгазы, чаа тулуглары, бүдүрүлгелери болгаш Индияның күрүне фермалары, оон улуг культуразының чедишкиннери-биле эштер Н. А. Булганинниң болгаш Н. С. Хрущевтуң таныжып турарын фильм көргүзүп турар. Чуртта чаа амыдыралдың тудуушкунунда чедишкиннер фильмде илеретинген.

Бир дугаар үндүрүлгеге Индий чазактың кежигүннери, индий парламентиниң депутаттары, Индияның политиктиг болгаш хөй-ниити ажылдакчылары, парлалга төлээлекчилери, ССРЭ-ниң элчин черинин болгаш дипломаттыг өске-даа төлээ черлериниң ажылдакчылары олурушкан.

Фильм Делиде, Калькуттада, Бомбейде болгаш Индияның өске-даа улуг хоорайларында үнүп эгелээн.

(СЭТА).

Францияның социалистиг партиязының онза съездизи

ПАРИЖ. Францияның социалистиг партиязының онза съездизи Парижтың кыдыында Пюто суурда январь 14-те ажыттынган. Съездиниң чугаалажыр айтырыы парламент соңгулдаларының түннелдериниң үнгенинге болгаш чаа француз чазактың тургустунар деп турарынга холбашкан ниити политиктиг байдал дугайында айтырыг болуп турар. Чазак тургүзарының айтырыын социалистиг партияның канчаар көрүүнүң дугайын съезд тодаргайлаар ужурлуг.

(СЭТА).

АКШ-та разведка талазы-биле чазак чөвүлелин тургусканы

ВАШИНГТОН. «Чазактың даштыкыга разведкалаар ажыл-чорудулгазын үргүлчү хынап көрүп турар» кылдыр «консультантыларның чөвүлелин» АКШ-тың президентизиниң тургусканының дугайында тускай медеглелди Ак бажыңдан январь 13-те чарлаан. «Төп разведкалаашкын эргелелиниң удуртукчузу-биле консультасташканынын соонда президентиниң шиитпири хүлээп алдынган» деп дыңнадыда айтып турар.

Чөвүлелдиң составында: Массачузеттин технологтуг институдунуң президентизи Киллиан, Донг-Айленд университелиниң президентизи адмирал Конолли, «Юнайтед стейст стил корпорейшниниң» президентизи Бенджамин фейрлесс, химия үлетпүрүүнүң бүдүрүлге ээлериниң ассоциациязының президентизи генерал Джонхэлл, «Инленд стил» компанияның директорлар чөвүлелиниң даргазы Эдвард Райерсон болгаш өскелер-даа киргеннер.

(СЭТА).

АКШ-тың автомобиль үлетпүрүнде ажылчыннарны ажылдан үндүрүп турары

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң Дейтройттан дыңнатканы өзүгаар алырга, «Крейслер Корпорейшн» деп автомобиль компаниязы Дейтройтта бодунуң ийи автомобиль заводтарынга бүдүрүлгени 10 хуу кызырарын шиитпирлээн болгаш январь 14-те бир муң ажылчыннарны ажылдан үндүрген. Ол компания эрткен неделяда-ла 1400 ажылчыннарны үндүрген турган деп корреспондент айтып турар.

(СЭТА).

АКШ-та агаар-бойдустуң айыылдыг халавы

ЯЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентилелиниң дыңнатканы-биле алырга, АКШ-тың мурнуу штаттарында соок хат хадаан, ол хат көдээ ажыл-агый культураларының дүжүдүнге улуг когаралды чедирген. Чижээлээрге, Флоридада ол когарал 25 миллион долларга санатынып турар.

(СЭТА).

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация килдизинин — 3—88, харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый килдистериниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа килдистериниң база бухгалтериянның 3—65.

ТС—00213. Культура эргелелиниң типографиязы.